

Teodor Križka
Dušičky

*Odídu mlčky. Nik viac nevysloví,
ako keď pod kríž položí si chrbát.
Pán nebies porúbal les Rúfusovi
a teraz chodí moju horu rúbať.*

*Zostali mi už iba zo tri stromy,
za máčny máčik, iba medzi prsty
tej soli, aby ješť tu ešte chutilo mi,
ostatnú soľ už rozsypali v prsti.*

*Pálim vám sviece, drahí moji bratia,
mamička moja, ktorá v zemi spíš mi,
ale aj mne sa už tie sviece krátia,
otcovia moji, naozajstní blížni.*

Dušičky 2

*Keď noc je dlhá, dlhšia ako pôst,
a kľačí dvor a oddychujú spáči,
už šuchot v korunách je hlučný viac než dosť, no páči sa mi, nateraz mi stačí.*

*Hviezdami pokrytý je boží dach,
tam kdesi anjeli sa na kolenách modlia, blikocú sviečky v diaľnych kaplnkách,
plamienky šepcú ľuďom do pohodlia.*

*Modlitby tichšie ako v lístí myš,
nijaká temná, ale modrá výška -
prikrývajú ťa snami, kým ty spíš,
i kým ja bdiem a tiež sa modlím stíška.*

*Mráz stojí za bránou, len hľadá odvahu, a slza na ruži zas zobudí sa čistá, no vietor
kľačí so mnou na prahu, za duše zosnulých sa modlí hrstou lístia.*

Ostatný súd

*Odpočíva, no ani v siedmy deň
nespí, len chodí sadmi udivenia,
nevrhá tieň, aj keď sa trápi preň
a z tlenia mieša farby, čo ho menia.*

*Prikladá ucho na polia a z hrúd
odpočúva, on, žalobca i sudca,
čo ešte pohnať pred najvyšší súd
a čomu vyniesť ortieľ svojho srdca.*

*Až na smrť vlastnou láskou ranený
zomiera v púšti, zmŕtvychvstáva v daždi. Tak aj mňa, vážna lásky na zemi, odsúdi
na lásku, už ozaj navždy.*

*Už pred úsvitom porozlieva lieh
z kanistier skrytých v bútlavinách temna, a nežne škrtnie o kresadlo striech, a
podpáli kraj, dnes však iba pre mňa.*

Hostina

*Stratí sa toľko ľudských pokolení,
oblakov zmizne mnoho z oblohy.
Mnoho je povolaných, vyvolení
naostatok však smú byť nemnohí.*

*Tak kto je básnik? Pane! Nože povedz!
Otázok mnoho je, ba primnoho.
Uprostred zástupu ten bezdomovec,
čo predsa súti lačných z ničoho?*

*Básnik je ten, čo nájde perlu v zemi
a všetko predá za tú biednu zem,
a vyzná zemi, s tebou dobre je mi,
a vyzná zemi, rodná, ďakujem.*

Orol

*Prilieta orol, posledný a prvý,
nehmotným zobákom mi pára hrud'
a trhá srdce, pije z čerstvej krvi,
do krídel začne svieži vietor duť.*

*Tak dajako sa spúšťa z cudzích pásem,
hladné mi v hrudi odokrýva smäd
požehnanie i prekliatie, tá báseň,
a zobákom ma číta naspamäť.
Zavše ho prosím aspoň chvíľu poniesť
nad krajinou môj neduživý spev.
Orol ma dvíha, spôsobujúc bolesť,
a za letu ma píše krvou z ciev.*

*A zavše mení pýchu na pokoru,
register mení, mení oktávu,
a položí ma na zem bez odporu,
a položí mi báseň pod hlavu.*

Tváre

*Zamilovaný všade vidí tvár,
čo jeho láske darovala tvar,
a koľko potom všade vidí párov,
tých tvarov s takto milujúcou tvárou.
Kade sa pohne šuchot mojich nôh,
tam vidím tvár, čo nazýva sa Boh,
a miluje ho každá moja sloha,
odliatok tváre neznámeho Boha,
čo ani nie je taký neznámy,
veď signalizuje mi hviezdami,
gestikuluje lístím všetkých stromov,
že miluje, on, milovaný domov,
otcova náruč, náruč matkina.
Ach, božia láska, navždy zatkni ma!*

Dešperátka

*Až keď mi hrdlo obopne
povrieslo žlté, konopné
alebo dáka kravata,
čo mi tiež všetko poráta,
zubatá sa mi vysmeje,
bolo zle, a už dobre je.*

*Priviniem si ju, prespanku,
visiac v prievane na stránku,
a smrť sa zaraz prilepí
na moje ústa, na päty.*

*S otázkou svätých obrázkov
päťami meter nad dlážkou
zatrepe posledný môj krik,
hrozivý ako výkričník.*

*Do tváre mi tam naharká
pár múdrych chriakov pretvárka
a nijako nie boží dych,
len cnostná pýcha nadutých.*

*Aj keď ma zaraz zatratia
všetci tí bratia-nebratia,
aká to bude veleba
prepadnúť sa tak do neba.*

*V nebesách, čo sú mocný hrad,
budem však večne unúvať
Spravodlivosť, nech blíznym odpustí,
že ťahajú sa s ňou vždy za prsty,
no a nech odpustí aj mne,
že sa mi na smrť za ňou cnie.*

Nehoda

*V práchnivom okne na rozbitom skle
skúša si vietor prerezávať tepny.
Milenke breze oproti je zle.
Vypni tú hrôzu, program aspoň prepni.*

*To okno s brezou, celé rozbité,
na ktorom pácha samovraždu vietor,
som vlastne ja, a slnko v zenite
náhodný chodec, čo ma práve stretol.*

*Zhovárame sa, po skle steká krv,
no neumieram. Aké je to zvláštne,
zdravší som, no a silnejší než prv,
keď ešte takto nestekal som z básne.*

Listopád

*Pán Boh je taký bohatý,
i na slovká mi
vo chvíli úzkosť obráti
a obsype ma bankovkami.
Zbavuje farieb konáre,
zbiera a hádže nabok,
a aj mne hodí do tváre
za hrst tých sociálnych dávok.
Keď sa zas zide s rokom rok,
všetko sa zopakuje,
pod schody šmarí dôchodok,
pod sukne slečny tuje.*

REVERZ

**Pavlom,
ktorí sa obrátili na Šavlov**

*Čas krúti v modrých prstoch planétu,
až do ostatku hrozný, krutý, slastný,
a nastane, a vlastne už je tu -
ten čas, keď cudzím vydajú ťa vlastní.*

*Milujem ten čas nových otroctiev,
keď pod nohami vybuchuje mláďza
a z podrezaných žíl sa rinie spev.
No nie je jedno, kto ťa potom zrádza?*

*To je čas, čo sa k dobru zaráta,
odovzdáš sa mu celou dušou, telom.
A pomodlíš sa básňou za brata,
ktorý ťa práve vydal nepriateľom.*

*A pomodlíš sa veršom, každým zvlášť,
a veď i priateľ je len človek,
a veď i on je ako dážd',
na všetko schopný, na čokoľvek.*

Otázky

*Tak ako to je, sa ma pýtajú,
keď vzniká báseň? Ako keď sa jama
nad teba nahne, a ty k okraju
tej jamy spievaš, do tmy, do neznáma.*

*Skúšam to vysloviť pol života,
ale čím ďalej, tým viac neúspešne,
odkiaľ sa berie radosť, clivota,
kam vo mne chodí po básne to hriešne.*

*A niekedy mám celkom namále,
keď ako had sa v básni vzoprie sloha,
ako smie také čosi nedokonalé
ako ja vôbec ospevovať Boha.*

*Viem iba, čo to všetko znamená,
keď o tú krásu prosíš celým srdcom
a premeníš sa na smäd prameňa
a budeš sebe žalobcom, nie sudcom.
Nevidíš na dno v rannom opare,
nuž neplňuj k nebu, keď sa priepasť hĺbi,
aby ti naspäť rovno do tváre
tá priepasť potom nezaťala zuby.
Nedotýkaj sa krásnej koristi,
nedaj sa zlákať hrdinskému činu,
lebo ti priepasť v rukách odistí
a odpáli tú krásu ako mínu.*

Láska

*Ked' pusté stromy češú vlasy hmlám
a vietor od nich na pol míle bočí,
chce sa mi utiecť, ale nemám kam,
všade si ty a tvoje veľké oči.*

*Niet tvojej tváre, na pol obzoru
len zreničky a dúhovky, tie svetlá
v záplave sivej, čo ma preorú
skrz naskrz, keby si ma stretla.*

*Túžba je ako nastražená sieť
a neviem ako, nemôžem ju obísť,
ani keď rovno obrátim sa späť,
samému sebe nástraha i korisť.*

*Kam sa len pozriem, jedna postava
ku hriechom mojím vystrie ruky sväté.
Nuž čo mi teda ešte zostáva,
len rozbehnúť sa, skočiť do tej siete.*

Revolta modlitieb

*Tma, brúsny papier,
nehmotná a drsná...
Ale už čiasi slabá ruka škrtá
do tej tmy,
do desného dusna
o seba krešú
okovy a putá.
Zápalky vzbĺknu pod bruškami prstov,
vzdialené blízke.
Žltý hviezdny nárek
tmu, modrú úzkosť,
zláti tenkou vrstvou,
dokonca aj ten popol
od zápaliek.
Zápalky horia.
Mesiac, plameň sviece,
čo po papieri
po písmenku kreslí
voskami túžby,
v augustovom lese
rozhára
všetky lustre k piesni.
Ešte tak úzko a tak smutno tu je.
Ale už ako v d'asne*

múdre zuby
pracuje spev,
a báseň v strede ruje
zakláňa hlavu s paroží a trúbi.

Inšpirácia

Aj ľudská duša, keď je práve sýta,
rozpriaha krídla, stúpa, odlieta,
a dvíha telo, vlečie, nesie si ťa,
netuší, kam až do sveta.

Má krídla chladu, smädu, hladu,
i krídla živlov, ohňa, povodní,
i pádu, ktorý vopred tuší zradu,
na pád však iba podobný.

A nesie si ťa taktiež plná blaha,
prehodí si ťa prosto cez plece,
a nesie si ťa chudobná a nahá,
aj chorého ťa takto ponesie.

Za golier ťahá, za hrdlo a vlasy,
a pohláči ťa trebárs po zemi,
tá nezvládnuteľná sila krásy,
a bolesť dá ti na znak odmeny.

Od narodenia takto lietam,
a lietam som už ozaj štvornožky,
a kričím „tam je!“, kričím „je tam!“
po detsky naivne, tak po božsky.

Tvár umyje ti hoci v bahne,
duša, tá vyznávačka opaku,
a neprestane, kým sa nahne
za okraj všednosti, až k zázraku.

Šklbanie anjela

A keď už ozaj pred sebou sme sami
a istoty sú všetky spriepastnené,
po lane kráčaš medzi dvoma zlami
od jednej steny k náprotivnej stene.

Naľavo tma a tma je taktiež vpravo,
a pod aj nad je iba temná hĺbka,

*a len ten povraz tvári sa, že hravo
premostuje tú priepasť v strede kľbka.*

*A stena vpredu ako biela šija
drží to lano, viaže si ho vôkol
kolmice svojej, napína a zvíja
let nad priepasťou, čo tu píše sokol.*

*Akoby ktosi hádzal biele nože,
vzdialený vzlyk sa náhle do tmy derie,
krik anjela, keď zdierajú ho z kože,
až púšťa z krídel nedotknuté perie.*

*Aké je nádherné a strašné
klásť vtedy stupaj na to ostrie noža
a porezať sa na holú kosť básne,
kde aj tá krv už naozaj je božia.*

Vretená

*Neviditeľná priadka sedí
za kolovrátkom, z hmlovej priadze
v citlivých prstoch vlastnej biedy
zlatú niť pradiť, koľko vládze.*

*Namiesto priadze pradiť vlasy.
Keď dopradie, tie zlaté kľbká
do ľudských duší odkladá si,
priadka, vták prostým menom hľbka.*

*Liahne sa zázrak, v zlatom vajci
hladinu jasu čerí veslo,
a čím je starší, tým je krajší,
až mu je v ľudskej duši tesno.*

Svedectvo

*Ulice dlhé, koľko opätkov
vyťukáva len smútok do asfaltu,
tú úzkosť sôch, čo plačú za sieťkou
nad holubmi, keď rozvláčajú partu.*

*Muklovia sochy, hľadia cez slzy
spoza tých mreží, prečo s nimi moknem, keď nikoho už vôbec nemrzí,
že tam tak mlkvo vykrikujú z okien.*

*Sochy a ja, už neviem, aký sloh
podpisuje sa do tej našej trýzne,
a po asfalte morzeovka nôh
vyfúkava len smútok, pokým zmizne.*

*Na zemi parta. Jeseň ovanie
kamenné stráže, ako večnosť staré,
nemilujúce, nemilované
nohy a lýtka, zátylky a tváre.*

*Ulica. Asfalt. Brány. Obloky.
Zabávajú sa, nemajú však na kom.
V oblokoch obraz, taký hlboký,
že na dno studne nedosiahneš zrakom.*

Svieca

*Bez smútku, bez sklamania, pokojný
pýtam sa ohňa, moje roky - kde sú?
A ako vojak, idúc do vojny,
unúvam do tmy drahú sestru sviecu.*

*Sestrička, plač, a spolu so mnou roň
posledné slzy, kým mi srdce stvrdne,
v plameni tancuj, plačom svieť mi doň,
ako to môžeš iba ty, tak vľúdne.*

*Sestrička svieca, z vosku ubúda
a každým dňom sa z môjho knôtu kráti, plač teda so mnou, krotká, prihrdá na
krátkosť našich tratiacich sa tratí.*

*Plač teda so mnou, na stôl pokory
polož si hlavu, vykonaj to pre mňa,
nech stretneme sa, až knôt dohorí,
tak ako vojak s vlasťou uzmierenia.*

Stráž

*Srdce mi bije, labyrintom žíl
preháňa smäd, a toľko toho smädu,
že bez neho by som tu nezložil
ani len kvapku, nieto celú čriedu*

*zvíchrených koní, na ich šijach pot,
prach na kopytách neskrotených vášní
a partitúru zhavranených nôt
v priepastných dlaniach, ktoré nepodáš mi.*

*Kto sa tak činí, že ma odmieta
pre sám smäd, aby extrahoval silu,
kto vybuchuje vesmír okvetia
za hranou múk, a nadania, a drilu?*

*Kto sa tak stará, že ma zomiera
od samej lásky na popol a múku,
ak nie ty, čo mi pošleš anjela,
nech stráži pokoj skatarznený v hluku.*

*Ty si to škovránčie, to drozdie tremolo,
čo chodí do mňa vypínať a chvieť sa,
aj keby ma tam vôbec nebolo,
ale raz budem, navzdory, a predsa.*

*Do srdca vkladáš údiv, na päšť strach
udierať vôkol, keď sa deriem lesom,
a sprevádzaš ma všade na cestách,
ešte aj na tých, na ktorých už nie som.*

Vyčítanky

*Vyvolajú vás z radu po mene
namiesto Pána života a smrti,
obstoja vás a hádžu kamene,
vo svojej spravodlivosti vždy krutí.*

*A kameňujú vaše omyly,
a kameňujú s hriechmi vaše cnosti,
a omylom by vás aj zabili -
dokonca chlebom, také sú ich pocty.*

*A podpaľujú zemičku i hrad,
aj hokerlík aj zamat vášho trónu,
nenávidia vás, a vy máte rád
ešte aj tých, či vyhnali vás z domu.*

*A chváľite tie zlobné plamene,
a chváľite ten kameň, že je krutý,
veď si vás práve poznal po mene
na Golgote Pán života a smrti.*

Skladateľ

*Je jedna hudba, ponad chvenie strún,
i ponad chvenie prahnúceho srdca.
Môj milovaný Pane, tú mi splň,
naplň ma ňou, až úplne ma zruca.*

*Dotkni sa ma a v duši sa mi chvej,
a preluduj, a komponuj ma na mne,
a prebývaj až do ostatku v nej,
tak pravdivo, nie ako ja chcem, klamne.*

*A hoci v oknách plače október,
vystúp mi v duši ako v očiach slzy,
a celého ma na prach rozober
a znova zlož, nech nie som taký drzý.*

*Na listoch viniča dážd', tvoja spiež,
vyťukáva ma nanovo, nuž ráč mi
zhudobniť dušu, veď ty predsa vieš,
kde nájdeš ma, i že ti budem vďačný.*

Výstup

*Oblaky, nízke, celkom nad hlavou,
odnášajú mi pevné bralo spod nôh.
Hmla za mnou stúpa chôdzou boľavou, šuchoce lístie na chrámových schodoch.*

*Ostrý vzduch, príkry ako dórsky stĺp,
podopiera i všetok údiv vo mne,
i ostych, keď mi do slúch šepká, vstúp,
tak nástojčivo, nebojácne, skromne.*

*Chrám z mramoru sú obe jazerá,
to pod nohami, i to, ktoré chvie sa
nado mnou, moja cirkev nádhera
má oči božie, milosrdné plesá.*

*Až roztrhne sa celkom opona
slepoty mojej, pokoj tichý, božský
vystúpi z hmly, čo v jase dokoná,
držiac sa pevne za kamzičie rožky.*

Nič viac

*Ako vták, keď sa vracia do vajíčka
vo svojom novom pokolení,
tak ja sa vraciam odmalička
do ticha, a v ňom dobre je mi.*

*Vták sedí v hniezde na obraze
samého seba, keď ho zniesla*

*vesmírna túžba čeliť skaze,
až o hladinu láme veslá.*

*Aj ja tak sedím v náhlom tichu
a moja túžba stále prahne
ako krv vína po kalichu
z tej istej tichej božej liahne.*

Na sídlisku

*Na nebo maliar kreslí stroho
let nadoblačný, vtáčí -
na jedny oči je to mnoho,
mať mnoho života, to stačí.*

*Let vtákov lovia štvorce
oblohy na námestí,
holuby, vrany, škorce,
viac sa tam nepomestí.*

*Balkón však väčšou krásou klame,
panička vešia sukne.
Maliar ju chce mať s vtákmi v ráme,
až mu rám v rukách pukne.*

Preč

*Dav v uliciach má viac než tisíc hláv,
a predsa bezhlavo sem a tam potáca sa. A tráva nemá hláv, a predsa je to dav, čo
víchry ustojí, a aká je to krása!*

*Sestrička ostrica a sestra trstina,
s vami sa kolíšem, šikmý, no nezlomený, a dážď nás umýva, a ten dážď krstí ma, a
s vami na daždi nebesky dobre je mi.*

Ranná modlitba k nebadaným veciam

*A čo ak si raz na jar povie tráva:
nenarastiem viac, nedám ani trs
pod ľudské nohy, nech sa iným stáva,
aké je to mať stupaj v strede prs.*

*A čo ak zrnko nevyklíči v poli,
odmietnuc údel dozrieť pre mlyny,
alebo dub si povie, že to bolí,
keď potom z dosiek reží hobliny.*

*Povstane možno dážď a v rieke voda -
vzprieči sa, že viac neponesie loď,
kameň si povie, nech sa človek poddá,
z vlastného chrbta nech si spraví schod.*

*Vzbúria sa tóny, farby, hlásky, gestá,
nech niet viac krásy, v chráme zmĺkne zvon
a hodiny už nepohnú sa z miesta,
veža, prst boží, prikáže nám: Von!
A tak sa modlím, prosím veci tiché:
že žijem, akoby vás nebolo,
že vašu bolesť prehliadame v pýche,
odpusťte mne a týmto okolo.*

Buková

*Zdáva sa mi, že v listí ako v Písme
prstami svojich spriezačnených nôh
listuje vietor, aby videli sme,
že po lese rád prechádza sa Boh.*

*Presúva hlásky, maže ich a kreslí
pre tých, čo smutní sú a neľúbia,
nepočuteľné slohy piesní
kaligrafickým písmom podhubia.*

*A možno iba listuje a píše
na rub tých listov, keď ich obráti,
fascinujúce dobrodružstvá tíše,
nestíšiteľne k slzám dojatý.*

Tri polienka

*Tri polienka mi blčia v kozube,
ten ohník proti záhube.
Kedysi býval drobným žaludom,
ujal sa v rodnej zemi pod dubom
a vyrástol, keď vietor zlomil dub,
zub na mieste, kde rástol mliečny zub.
Strom spílili, a teraz blčí mi
v kozube, darmo vlčími
zubami za oknami škrípe mráz.
Zbožňujem teplo jeho fráz,
to neustále klišé plameňa,
hreje tak, že ma premieňa.
Ďakujem Bohu, že mi do vienka
zanechal tie tri polienka,
vieru a lásku, ktorá mi
nevpustí zimu oknami.*

*Darmo mi okná snehom zaveje,
v kozube horí ohník nádeje.*

Bernikly

*Ovečky idú dolu stráňou k vode.
Tak padá lístie. Mlčanlivosť hladín
nesie ho, až sa stratí v jednom bode,
v zákrute riečky s holým stromoradím.*

*Tak dajako aj moje básne vznikli,
na pavučinke medzi snom a hložíom.
Čarami premenené na bernikly
už letia na juh. S požehnaním božím.*

*Nevrátia sa viac také ako predtým,
aj keď späť letia, čo im stačia sily,
darmo ich v stráni čakám a im svietim, ovečkám mojím, aby nezblúdili.*

Rovnováha

*Spoločne musí kráčať
ľavá i pravá noha.
Dve sú aj krídla vtáčať.
Neuvidí však Boha*

*pár očí v sebe na dne,
ani len vo svätyni,
pokým sa nerozhliadne
očami zavretými.*

*Boh skryl sa za otázky,
za ego toho zlého.
Len ďalekohľad lásky
dovídi ponad neho.*

Diablov dym

*Na opak
je svet celkom naopak,
spodničkami si zahaľuje tvár
a vystavuje skryté,
neborák,
a zahaľuje,
čo má zostať zjavné.
Ktože však tomu porozumie?*

*Dav nie.
dav je ten pokrokár,
čo poklonkuje v chráme
ženským tvarom,
chrbtom k Pánu Bohu.
Básnik však kladie
do tých dverí nohu.
Novoty!
Aby ich vzal Parom...*

V lese

*V takýto čas, keď jas sa prudko vrhá
do korún stromov, lebo nevie inak,
na zemi v listí rozbije sa dúha,
a ja jej stúpam drzo po črepinách.
Za golier sa mi zasunie pár čriepkov
z tej rozbitej a milej harmónie,
a ja sa s ňou hrám ako Hamlet s lebkou, či neprevraví, či zas neožije.*

*Darmo les vravel, poklož sa, no neber
ani to, čo sa ľudom zmestí do záderu,
veď sú to kúsky z nadoblačných rebier,
čo roztrieskal si anjel o nádheru.*

Plásty

*Kde tečie med, či aspoň kvapká z plástu, tam je i háved', hmyz aj zver.
Priatelia drahí, nechám vás tu,
nech vám med dlho steká z pier.*

*Mne stačí hudba - v lete steká z úľov
do rozkvitnutých vlahých večerov.
Tá báseň napísaná majuskulou
včiel s pokorou a božou nádherou.*

*V pamäti sa mi ako obrus pestré
záhrada, čo mi dala do vienka
večery s otcom vedno pri jej včelstve.
To je môj med, tá dávna spomienka.*

Veľký brat

*Kam sa len obzriem, oči stoviek kamier
zaostrejajú až na podstatu skutkov.
Dobre je tak, veď nemám iný zámer,
len pripnúť čriepok krásy svojou skrútkou*

*k ostatným čriepkom, čo už dávno visia
pod strechou neba ako vtáčie hniezda.
A darmo hmlí sa, veru darmo hmlí sa,
aj za tou hmlou sa rozochvela hviezda.
Trasiem sa krásou, taká mi je zima
vo svete, čo je biede na úžitok.
Báseň ma píše, kamera ma sníma
na rozvíjajúci sa boží zvitok.*

Omrviniky

*Na báseň čakám,
na milosrdenstvo Božie.
Odišlo, inam dakam
odnieslo všetko zbožie.*

*Tak nežne by sa chcelo
rozplynúť v nádhere, tak jemne.
Odložiť telo
do tieňa, nech si zdriemne,
a voľnosť dopriať duši
v objatí nekonečna,
čo duša zavše tuší,
nevyslovená, spriečna.
Prázdny sťa vrece z kože
nadarmo ruky spínam.
Milosrdenstvo Božie
šlo požehnávať inam.
Milosrdenstvo s výškou
až hentam pod nebesá.
Ale aj z jeho zvyškov
my s básňou najeme sa.
Je jedno, z akých brehov,
z ktorého móla
načieraš s nehou
z milosrdného stola.
Aj bez vznešených vinet
je pravé víno dobré.
Aj z Božích omrvíniok
sa nasýti, kto žobre.*

Protinožec

*S oblakmi celá obloha mi
uplýva pod nohami.
Pod nohami mi letia holuby.
Celý ten vesmír naruby.*

*Len jeden básnik zbiera v lese lístie,
umierajúce, zožltnuté, čisté.
Celý sa suchým lístím pomaže,
do okien vystaví sa miesto vitráže,
prikryje hanbu vašich zbožných kriviek,
odievajúc sa za vás do výšiviek,
aj keď sa vaša zbožnosť chichotá,
že spod výšivky mu tiež trčí nahota,
spod figového listu, čo je báseň
popremieňaná od bolesti na sen,
na sen, čo uplýva mi ako holuby
v tom svete nečakane naruby,
na ten sen, čo je vec tak jasná
ako zub práve vytrhnutý z d'asna.*

Kúzla a čary

*Čím viac bdie, tým sa mu viac drieme,
čím viac spí, tým sa mu viac žiada spať,
čím viac sa podpaľujú kruhy zeme,
tým väčšmi oziaba ma, brat.
Zadiera sa mi za nechty to prázdno,
čo sa tu dvíha z kanálov a stôk,
chviem sa však tomu prázdnu na zlo,
zašľapujúc ho ako ohorok.
A píšem básne na ten dym a z dymu
lisujem opäťkom len víno, a tiež z ciev,
a ohrievam sa v mraze tak, že zimu
vytriasam z rukáva a mením v spev.*

Kameňovanie

*Sedím tu ako nahý v ôstí
a stovky očí, stovky zreníc
kameňuje ma bez milosti,
len z rozmaru, len za nič pre nič.*

*Ja pre nič za nič zvliekam kožu
až na sval srdca, na kĺb duše,
nech sa tým očiam ako nožu
dá prenikať, a stále hlbšie.*

*A žehnám im, nech majú vervu,
tie oči, drzosť, čo ma krája,
aby sa dotkli toho nervu,
čo za mňa spieva chválou Raja.*

ÚDEL

*Najťažší údel, taký ťažký,
že unesie ho iba krása,
je uniesť spriezačnosť vážky,
bez hriechu dušu, zdá sa.*

*Nemá to tiaž, a predsa ťaží
viac ako kameň v hĺbke srdca,
tá božia ľahkosť ženských paží,
čo objatím ma celkom zrúca.*

*Tiaž nádhery sa mení na bozk,
bozk z bozku žije, z toho mála.
Našťastie, krása zrúca slabosť,
aby z nej silu poskladala.*

Návod na čítanie poézie

*Vy, ktorí beriete si knihy do rúk špinavých a temných,
darmo ste drahým mydlom drhli hrubosť z nežných dlaní,
básnikom ste iba zlorečili, no prstom neluskli ste pre nich -
vo svojej pýche netušíte ani,*

*ako sa hľadá údiv, zatiaľ čo, hľa, medzi riadky skryté
tajomstvá svätých maličkostí vyčkávajú na okamih,
až pokľaknete v chráme, až sa premeníte
na ľudí z mŕtvoliek zaživa pochovaných.*

*Čítate písmená. No krása od Boha, tá nie je z litier,
čo ako majstrovsky by ladili s chudobou vašich duší.
Nie, krása nie je raz do roka rozsvietený cmiter.*

Krásu vie, kto ju sotva tuší.

*Nekúpiš si ju pred barom na rohu neresti, darmo sa kasáš,
že poznáš hodinu, kedy tam stáva horúca, mladá a zvodná.*

*Jej správna adresa predsa bola práve tá pasáž,
ktorú si preskočil. Práve tak rieka brod má,*

*kde býva najširšia. Dom, ktorý tisícky zamknutých dvier má,
aj to je báseň, najmenšia sestrička odvahy, smútku a núdze.*

*Je ako láska, až za hrob slobodným verná,
ak ctiť si slobodu iných nie je im cudzie.*

*Ak teda zmývate z rúk špinu, umývajte si ich zvnútra,
až v krvi, hlboko, hlbšie než bedlia pravidlá cnosti a počty,
aby vám v rukách báseň nevybuchla, vznešená a smutná,
že ste len uzlíček svalov a kostí.*

*Neodriekajte slová vo svojom stále väčšom a prudšom
nadšení, ale z pokorného ticha ako Otčenáš a Zdravas.
A potom sa kniha otvorí sama na strane zamknutej kľúčom
viditeľnejším ako Boh v psích očiach, čo sa modlia za vás.*

Ak už je o živote reč

*Ak už je o živote reč,
povedzme si tu na rovínu,
každý má možnosť voliť meč,
keď ruža v ruke nesluší mu.*

*Každý smie vyvoliť si nôž,
keď sa mu zbridia stonky ruže,
namiesto pravdy zvoliť lož,
hoci sám sebe potom luže.*

*Každý si môže vybrať bič,
alebo berlu v tvare kríža,
alebo nevybrať si nič,
no súdne dni sa aj tak blížia.*

Čo je básnik?

*Možno iba uzímený predavač kvetov
Pod semaforom, na rázcestí dejín
postáva ktosi, v daždi a aj v snehu,
ten niekto starý, koho si tak cením,
stojí tam, pokiaľ porozdáva nehu.*

*Nedotknem sa ho ani jednou vetou,
ani len hláskou, na ten zázrak krátky,
iba si vezmem jeden z jeho kvetov,
privoniam k nemu, vrátim mu ho späť.*

*Zavše sa menia svetlá semaforu,
ale kým niekto pod tým svetlom stojí
a núka nehu, krehkú metaforu,
je o čo stáť, ach, bračekovci moji.*

(2)

*Na snehu stojí, vykašliava pľúca.
Skrehnutým hlasom z omrznutých dlaní zadarmo núka skromné dary srdca:
Ružičku prosím! Prosím, krásna pani!*

*Na hrudi si tá dáma nesie kvietok
do toho snehu, sneh jej na hrud' prší,
neustávajúci dážď božích smietok,
a ružička ju dlho hreje v duši.*

*Ružička nehy, ruža jeho spevu
dotýka sa nás, keď sa nedotýka.
A stačí mu tvár, keď sa od úsmevu
rozsvieti slnko v strede panoptika.*

Prístav

Veci sú také priaznivé.
Niet ani loďky v zálive
a všetka obava sa zmestí
sem - do zovretých pästí.
Bieloba krídel cheruba
je viac než hrdza bezzubá
na bráne, ktorá vyvalená
hladinu má až po kolená
a mesiac, tenký malíček,
dvíha jej čipky spodničiek.
Hviezd na vode je kopcom.
Pes so mnou prichádza. Ja so psom.
Čas-nečas, veľké zablšené psi (Ψ),
do jaskýň zaliezol a spí.
Iba my dvaja so psom bdieme,
za nami predĺžené tieň,
pred nami lampa, izba plná stien,
zamrežovala rozochvený tieň.
Na lampe tichá pavučina
pozoruje, no nemučí ma.
Niet ani loďky v zálive.
Veci sú také priaznivé.

To stačí

Načúvať rieke miesto vresku,
mať slučky vtákov miesto kravaty
a potešiť sa minci v starom vrecku,
čo na tom, že už neplatí.

Sedávať len tak nepohnute,
ani nie socha, iba zverom brat,
milovať pamäť, no i zabudnutie,
a odpúšťať, a dávať viac než brat.

Na brehu sna a z brehov básní,
len ako starý koník na paši
ďakovať, že bol život krásny,
a krásny bol, že nebol najľahší...

Prvý mráz

*trhá listy z čerešní,
po jednom prchnu ako vtákom perie.
Pozrieš sa z okna, a len povieš mi,
čo im dal, to im teraz Pán Boh berie.*

*Jesenný strom sa ako starý kráľ
vyzlieka zo zlata a zo šarlátu,
a Pán Boh vracia, čo len zjari vzal
do korún zemi, spôsobiac jej stratu.*

*Tak voľajako napojí nás smäd,
čo uháša sa, keď sa práve dáva.
A báseň sa ho učí naspamäť,
i že ten smäd je najväčšia jej sláva.*

In:

<https://www.facebook.com/teodor.krizka?fref=ts>